

Sygn. akt I UK 127/19

POSTANOWIENIE

Dnia 19 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania K. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R. i W. L.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.
z udziałem zainteresowanych: K. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R. i
W. L.
o podleganie obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 19 maja 2020 r.,
skargi kasacyjnej K. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
w R. od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 26 września 2018 r., sygn. akt III AUa (...)

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 6 grudnia 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. stwierdził, że W. L. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od 5 maja 2016 r. jako pracownik u płatnika składek „K.” Sp. z o.o. Wyrokiem z dnia 5 lipca 2017r. Sąd Okręgowy w G. Ośrodek Zamiejscowy w R. zmienił tę decyzję, stwierdzając, że W.L. jako pracownik u płatnika składek „K.” Sp. z o.o. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od 5 maja 2016 r. W wyniku apelacji organu rentowego Sąd Apelacyjny w (...) zmienił

wyrok Sądu Okręgowego i oddalił odwołania W. L. i płatnika składek od wyżej wskazanej decyzji.

Płatnik składek zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną, w której zarzucił naruszenie prawa materialnego:

1. art. 22 § 1 k.p. w związku z art. 140 k.p. i art. 6 ust. 1 oraz art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 300 ze zm.), przez niewłaściwe zastosowanie i niezasadne przyjęcie, że płatnika składek i ubezpieczonego nie łączył stosunek pracy, a jedynie inna, nieokreślona umowa, wobec czego W. L. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnym, rentowym, chorobowym i wypadkowym od dnia 5 maja 2016 r., dokonane na skutek rażąco nieprawidłowej oceny tego stosunku prawnego, a w szczególności: (-) „niezasadne niedostrzeżenie w tym stosunku pracy ubezpieczonego i spółki kierownictwa pracodawcy, w szczególności dlatego, że Sąd Apelacyjny dostrzega elementy stosunku pracy w stosunku łączącym skarżącą i ubezpieczonego, poza tylko pozostawianiem pod bieżącym podporządkowaniem pracodawcy, pomimo że okoliczności sprawy wskazują na istnienie w sprawie podporządkowania (kierownictwa) autonomicznego wykonywanego charakterystycznie dla pracy dyrektora oraz pracy wykonywanej w systemie zadaniowym, gdzie pewna samodzielność pracownika w realizowaniu zadań nie oznacza jednak braku podporządkowania pracodawcy”; - „bezpodstawne przyjęcie, że świadczenie pracy w warunkach braku wyraźnych poleceń dotyczących sposobu realizacji powierzonych obowiązków nie mieści się w obrębie pracowniczego modelu zatrudnienia, albowiem nie istnieje jednolity wzorzec podporządkowania pracownika pracodawcy, a w konkretnym stosunku pracy jego kształt jest uzależniony od wielu czynników, w tym przypadku od powierzonych obowiązków, charakteru prowadzonej działalności i sposobu wykonywania pracy w systemie zadaniowym, w szczególności z uwzględnieniem zaufania pracodawcy do pracownika będącego specjalistą w swojej dziedzinie, przy jednoczesnym ustaleniu omawiania na bieżąco z pracodawcą problemów i wątpliwości na spotkaniach w miejscu prowadzenia działalności pracodawcy oraz wydatków i płatności co wskazuje na istnienie nadzoru pracodawcy”;

2. art. 83 § 1 i 2 k.c. w związku z art. 300 k.p., przez ich niewłaściwe

zastosowanie i uznanie, że umowa łącząca płatnika składek i ubezpieczonego miała charakter pozorny, podczas gdy nie może być mowy o pozorności w sytuacji, gdy pracownik podjął pracę i faktycznie ją wykonywał, a pracodawca świadczenie to przyjmował, a zamiarem stron było wywołanie stosunku prawnego w postaci nawiązania stosunku pracy oraz zgodnie ze stanowiskiem judykatury umowa o pracę jest zawarta dla pozorów, a przez to nie stanowi tytułu do objęcia ubezpieczeniami społecznymi, jeżeli obie strony mają świadomość, że osoba określona w umowie jako pracownik nie będzie świadczyć pracy, a podmiot wskazany jako pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy, czyli strony z góry zakładają, że nie będą realizowały swoich praw i obowiązków wypełniających treść stosunku pracy, podczas gdy w przedmiotowej sprawie W. L. został zatrudniony w celu świadczenia pracy i tę pracę rzeczywiście wykonywał, zaś podjęcie pracy w celu uzyskania świadczeń jest dopuszczalne i nie świadczy o intencji zawarcia umowy pozornej, obejścia prawa, czy też nieważności umowy.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej skarżący podkreślił, że jest ona oczywiście uzasadniona, z uwagi na dostrzegalne *prima facie* naruszenie granic stosowania przepisu prawa materialnego, tj. art. 22 § 1 k.p. w związku z art. 140 k.p. i art. 6 ust. 1 oraz art. 8 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych na etapie subsumcji, przez ich niewłaściwe zastosowanie i niezasadne przyjęcie, że płatnika i ubezpieczonego nie łączył stosunek pracy, a ubezpieczony swoje działania wykonywał „w sposób charakterystyczny dla prowadzenia działalności gospodarczej”, wobec czego W. L. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnym, rentowym, chorobowym i wypadkowym od 5 maja 2016 r., dokonane na skutek rażąco nieprawidłowej oceny tego stosunku prawnego, a w szczególności przez niezasadne niedostrzeżenie w tym stosunku kierownictwa pracodawcy - w szczególności Sąd Apelacyjny, odmiennie od Sądu Okręgowego, pomija okoliczność „ustalania i akceptowania przez B. L.” zagadnień dotyczących remontów, podając *a priori*, że ubezpieczony sam decydował o wszystkich kwestiach związanych z remontem.

Zdaniem skarżącego, naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia, w którym pomimo istnienia stosunku pracy i realnego wykonywania pracy przez W. L. na rzecz K. Sp. z o.o., Sąd odwoławczy uznał, iż

zawarta przez płatnika i ubezpieczonego umowa o pracę nie może stanowić tytułu do podlegania ubezpieczeniom społecznym, działając wbrew jednoznacznej wykładni orzeczniczej, że nie ma pozornej umowy o pracę, gdy praca jest wykonywana (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 18 maja 2006 r., II UK 164/05; z dnia 2 lipca 2008 r., II UK 334/07; z dnia 29 maja 2013 r., I UK 649/12). Przy tym orzecznictwo Sądu Najwyższego dopuszcza także zatrudnienie wspólników wieloosobowych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością na podstawie umów o pracę na stanowiskach wykonawczych, gdyż w takim przypadku wspólnika nie można traktować jako podmiotu, którego praca polega na obrocie jego własnym kapitałem (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 grudnia 2008 r., I UK 162/08, M.P.P. 2009 nr 5, s. 268-271; z dnia 9 czerwca 2010 r., II UK 33/10, LEX nr 598436; z dnia 12 maja 2011 r., II UK 20/11).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Odnosząc się do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z

dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Należy w związku z tym podkreślić, że o ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia.

Istotnie w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że nie można przyjąć pozorności oświadczeń woli o zawarciu umowy o pracę, gdy pracownik podjął pracę i ją wykonywał, a pracodawca świadczenie to przyjmował (por. wyroki: z dnia 4 sierpnia 2005 r., II UK 320/04, OSNP 2006 nr 7-8, poz. 22; z dnia 30 listopada 2005 r., I UK 61/05, LEX nr 607105; z dnia 18 maja 2006 r., III UK 32/06, LEX nr 957422; z dnia 12 lipca 2012 r., II UK 14/12, LEX nr 1216864; z dnia 22 czerwca 2015 r., I UK 367/14, LEX nr 1771586). Niemniej jednak pogląd ten odnosi się do pracy umówionej w umowie o pracę. Tymczasem z podstawy faktycznej zaskarżonego wyroku wynika, że zakres czynności, które miały wynikać z zawartej umowy o pracę w zdecydowany sposób różnił się od czynności faktycznie wykonywanych przez odwołującego się. Z wiążących Sąd Najwyższy ustaleń faktycznych (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) wynika bowiem, że W. L. został zatrudniony na stanowisku dyrektora do spraw marketingu w spółce „K.” Sp. z o.o., której prezesem zarządu jest jego żona B. L. Odwołujący się w rzeczywistości zajmował się wykończeniem nieruchomości w C. (6 lokali mieszkalnych zakupionych przez małżonków W. i B. L., wydierżawionych „K.” Sp. z o.o.), organizując remonty apartamentów i aranżację ich wnętrz, zakup wyposażenia apartamentów. W istocie zatem odwołujący się nadzorował remonty nieruchomości, których był współwłaścicielem i czynności te nie wykazywały związku z zakresem obowiązków związanych z marketingiem, nie mogły zatem potwierdzać faktycznej realizacji

umówionej pracy. Tym samym nie można uznać, że Sąd drugiej instancji dopuścił się kwalifikowanego naruszenia przepisów wskazanych w podstawach kasacyjnych (art. 83 § 1 i 2 k.c. w związku z art. 300 k.p.).

W związku z tym argumentacja skarżącego kontestująca także stwierdzony przez Sąd drugiej instancji brak podporządkowania pracowniczego odwołującego się przez pominięcie okoliczności „ustalania i akceptowania przez B. L.” zagadnień dotyczących remontów, nie przekonuje o oczywistym naruszeniu przez Sąd drugiej instancji art. 22 § 1 k.p. w związku z art. 140 k.p. Jeśli bowiem nawet istotnie tak było, to owo ustalenie i akceptowanie kwestii związanych z remontami nie dotyczyło czynności wykonywanych przez odwołującego się w ramach umówionej pracy, a w konsekwencji nie stanowiło przejawu kierownictwa pracodawcy w stosunku pracy, a co najwyżej świadczyło o współpracy małżonków przy nakładach czynionych na ich wspólną własność.

Uwzględniając powyższe, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzeczono jak w sentencji.